

»Komuna«

V zadnji številki »Komune«, časopisa Stalne konference mest, je največ prostora zavzela stanovanjska graditev in razpravljanje o pomanjkljivostih šolskih poslopjij v mestih. V članku o šolskih poslopjijih je objavljenih veliko podatkov, iz katerih vidimo, da jih je zares malo. Prav tako razpravlja časopis o problemu finansiranja šol.

V tej številki objavlja Tone Klemenčič članek: »Perspektivno planiranje stanovanjske graditve«, posebno za razdobje l. 1957—1961. Razen tega je objavljen tudi članek »Nadaljnji razvoj stanovanjske skupnosti« skupaj s prednačrtom odloka o stanovanjskih skupnostih na področju mest, nato članek »Razvoj skladov za stanovanjsko graditev v Beogradu in Zagrebu«, »Gradnja stanovanj v Skoplju«, »Stanovanjska graditev v Kragujevcu« itd.

»Ekonomika preduzeća«

V drugi številki za februar l. 1957 objavlja časopis »Ekonomika preduzeća«, ki ga izdaja Društvo ekonomistov Srbije, zanimiv članek Dragutina Radunovića »Organizacija službe za proučevanje delovne storilnosti pri podjetjih in ljudskih odborih.« V članku so opisane ugotovitve v zvezi s sedanjo aktivnostjo za povečanje delovne storilnosti, avtor pa razpravlja tudi o možnosti za uvedbo biroja za delovno storilnost v podjetjih in službe za delovno storilnost pri okrajnih ljudskih odborih. Članek sloni predvsem na rezultatih, do katerih so prišli s proučevanjem problemov gospodarskih organizacij.

V isti številki je zanimiv tudi članek Djordja Mijića: »Uporaba amortizacije v letu 1956.«

Statistični bilten, štev. 67

Zvezni zavod za statistiko je objavil strukturo vrednosti industrijskih izdelkov v l. 1955. Podatki so rezultat ankete o strukturi vrednosti industrijskih izdelkov, ki je prvi poskus prikazovanja te vrednosti po izdelkih oziroma po skupinah izdelkov. S to anketo je bilo zajetih 2489 industrijskih podjetij, ki ustvarjajo 91 odstotkov družbenega proizvoda vse industrije.

Rezultati te ankete lahko služijo kot koristen instrument v boju za zvišanje delovne storilnosti, ker je lahko ugotoviti določene razlike med posameznimi republikami, industrijskimi vejami in izdelki, kar je zanimivo za sliko o lastni ceni.

»Jutro«

»Jutro«, časopis za vas, objavlja v drugi številki za februar l. 1957 članek B. Sekularca »Privilegiji, ki jih uživajo kmetijske zadrage v našem gospodarskem sistemu«. Razen tega je v tej številki časopisa vrsta člankov o izkušnjah iz dela kmetijskih organizacij.

Popravek

V 2. številki letošnjega leta smo v članku »Zanemarjena pošolska vzgoja mladine v kočevskem okraju« objavili med drugim tudi naslednji stavek:

»V Kočevski Reki so člani odbora na primer mnenja, da je razpravljanje in sklepanje o problemih šole v materialnem in pedagoškem pogledu izključna pristojnost učiteljev...«

Od omenjenega šolskega odbora smo dobili zapiski in material o delu, iz česar je razvidno, da je stavek, ki smo ga navedli, dejansko netočna informacija, ki smo jo dobili od našega nestalnega dopisnika iz Kočevja. S tem popravljamo storjeno napako.

(Nadaljevanje)

Dejansko je ta pot graditve ekonomskih pogojev, ki omogočajo družbi, da se končno osvobodi blagovnega gospodarjenja, daljša. Zaradi vzrokov, o katerih smo govorili. Pot, ki spoštuje ekonomske zakonitosti blagovne proizvodnje, ki uporablja blago kot metodo gospodarjenja in realizacije družbene povezanosti proizvodnje, mora biti hitrejša. Hitreje razvija pogoje, ki bodo na določeni stopnji povzročili, da bo odveč vsa stara šara preteklosti, med njo tudi blago kot tako. Prvič zaradi večje skladnosti učinkovanja objektivnih zakonov in dejanskega usmerjanja proizvodnje, ki se opraviža z družbenim planom. Drugič zaradi množične pobude proizvajalcev, ki morajo svojo proizvodno dejavnost usmerjati v smislu spoštovanja objektivne moči... proizvodnje družbene uporabne vrednosti kot blaga... in prisiljenosti ureditve svojega dela po zahtevi družbeno potrebne dela.

Posebnosti socialistične blagovne proizvodnje

Ceprav predstavlja ostanek starega, se socialistična blagovna proizvodnja po kakovosti razlikuje od blagovne proizvodnje prejšnjih ekonomskih družbenih razdobjih. Posebno od kapitalistične. Raste — v načelu — na drugačni družbeno ekonomski osnovi. Njen temelj ni zasebna, temveč družbena lastnina nad proizvodnimi sredstvi. Splošna družbena vez v proizvodnji se ne realizira več absolutno stihijsko po blagu in njegovih zakonitostih, temveč po družbenem planu. Učinek blaga v splošnem smislu obstaja znotraj teh splošnih odnosov. In naj bo to delovanje še tako pomembno, je podrejeno tem splošnim, novim družbeno ekonomskim pogojem življenja ljudi. To da svoj pečat funkciji blagovne proizvodnje in blagovne izmenjave.

Preglejmo nekaj posebnosti, ki se pojavljajo na tej osnovi.

Prvič. Razvoj socialistične blagovne proizvodnje ne pomeni razvoja zasebne lastnine, kakor je bilo to v preprosti (drobni) in v kapitalistični blagovni proizvodnji. Ne krepi zasebne moči posameznikov nad pogoji ekonomskega življenja, zato pa tudi ne moči teh posameznikov v družbi. Popolnoma nasprotno. Socialistična blagovna proizvodnja vodi k razvoju socialistične lastnine. Razširja ekonomske pogoje življenja, ki ostanejo družbeni, t. j. pospešuje porast materialnega bogastva družbe, iz katerega se povečuje tudi njen akumulacijski in rezervni sklad kot družbeni sklad, ki je čedalje bolj pod neposredno upravo proizvajalcev — delovnih kolektivov, komun itd.

Blago samo ne vsebuje težnje po zasebni lastnini. Njegova notranja težnja je... razvoj proizvodnih prvin, predstavitev proizvodnega težišča tja, kjer so pogoji zanjo najboljši, kjer teče z najmanjšo potrošnjo družbenega dela. Prav to za smisel njegovih zakonitosti. Ker pa je blago stvar — materialna in družbena — se ne more gibati brez svojih družbenih predstavnikov, brez

ljudi. Nekdo jo mora zastopati kot »individualuum« s svojim posebnim »blagovnim interesom«. Ni obvezno, da bi moral biti ta »individualuum« klasični zasebni lastnik. Lahko je tudi socialistično podjetje. To je prav tako lahko nosilec blaga, njegovega jezika in zakonitosti. Lahko proizvaja in zamenjuje blago po svojem »individualnem« interesu. In se zato lahko razvija, trudi za večjo delovno storilnost v izdelovanju družbenih uporabnih vrednosti. Taka proizvodna akcija socialističnih podjetij je na liniji družbenega interesa, naj še tako zelo izhaja iz interesa podjetja, komune itd. Niti ne koncentrira niti ne centralizira zasebne lastnike. Ustvarja koncentracijo in centralizacijo socialistične »lastnine« — dejansko proizvodnje v podjetjih, ki so družbena in na najvišji ravni tehnične opremljenosti in delovne organizacije.

Odtod je nujen... »pojavn socialističnega podjetja kot ekonomskopravnega individua v smislu socialistične blagovne proizvodnje in izmenjave... Definicija socialističnega podjetja jemlje torej kot svojo materialno družbeno bazo socialistično blagovno izmenjavo.« (Kidrič, Teze o ekonomiki prehodnega razdobja...)

Kaj pa se dogaja z drobno blagovno proizvodnjo v prehodnem razdobju. Ali ni sposobna roditi veliko zasebno lastnino.

Načelno take nevarnosti ni. Velika socialistična proizvodnja, ki razpolaga z moderno tehniko, prometom, kreditnimi sredstvi, ima pred drobno proizvodnjo absolutno ekonomsko prednost. Ona določa smer gibanja, ne pa drobna proizvodnja. Razen tega so lahko sporadični pojavi zasebne koncentracije proizvodnje omejeni z raznimi drugimi ukrepi.

Socialistična blagovna proizvodnja povečuje obseg socialistične proizvodnje. V povečani meri nudi sredstva za materialne potrebe družbe, za življenjski standard delovnih ljudi in nadaljnji razvoj socialističnega načina proizvodnje. Je orodje pospešene krepitve družbene, socialistične ekonomske moči. To je v bistvu smisel delovanja njenih zakonitosti.

Drugič, v kapitalistični proizvodnji je blago edino sredstvo družbene povezanosti proizvodnje. To je bilo tudi v pogojih preproste blagovne proizvodnje, drobne proizvodnje obrtnikov in kmetov. V socialističnem gospodarstvu pa to ni več. »... v socialistični blagovni zamenjavi nastopa družbena vez med proizvajalci predvsem prek družbenega plana osnovnih in odločilnih proporcev, prek blagovne zamenjave pa praviloma samo v okviru plana osnovnih proporcev. (Slabo planiranje, pomanjkljiva organizacija socialističnega gospodarstva ali močna nesorazmernost v sami objektivni strukturi dane ekonomike pa lahko povzročijo pogosto razvrednotenje tega pravila.) (Kidrič, omenjeni članek.) Socialistični družbeni plan ustvarja osnovne vezi znotraj proizvodnje, in razdelitve. Plan ustvarja to z določenimi instrumenti, ki dajo, če so dobro postavljeni, če so približni odsev objektiv-

(Nadaljevanje na 16. strani)